

สรุปผลการสัมมนาลำดับที่ 2

เรื่อง “ปฏิรูปพรรคการเมือง :

การสังกัดพรรค การยุบพรรค และการตอบสนองความต้องการของปวงชน”

ภายใต้โครงการศึกษา “รัฐธรรมนูญที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย”

วันอังคารที่ 28 สิงหาคม 2555 เวลา 08.15 – 12.30 น.

ณ ห้องเมจิก 3 ชั้น 2 โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ หลักสี่ กรุงเทพมหานคร

สถาบันพระปกเกล้าร่วมกับองค์กร
ภาคีเครือข่าย ได้แก่ มูลนิธิเอเชีย สมาคม
แห่งสถาบันพระปกเกล้า สมาคมนักข่าว
นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย องค์การ
กระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่ง
ประเทศไทย และสมาคมนิสิตกษัตริย์ศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดสัมมนาลำดับที่
2 “ปฏิรูปพรรคการเมือง : การสังกัดพรรค
การยุบพรรค และการตอบสนองความ

ต้องการของปวงชน” ภายใต้โครงการศึกษารัฐธรรมนูญที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย โดยในช่วง
เช้า ศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า กล่าวเปิดงานสัมมนา และได้
กล่าวว่าพรรคการเมืองเป็นกลไกสำคัญของระบอบประชาธิปไตย สำหรับประเทศไทย
คณะราษฎรถือเป็นพรรคการเมืองพรรคแรกที่จดทะเบียนในนาม “สมาคมคณะราษฎร” จากนั้น
เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2489 จึงได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิ
ของชนชาวไทย ในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้น และเป็นที่มาของการก่อตั้งพรรคการเมืองที่เก่าแก่
ที่สุดของไทยคือพรรคประชาธิปัตย์

อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2492 ถือเป็นตัวอย่างของการบัญญัติกฎหมายเพื่อจัดการกับพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้าม คือ การบัญญัติห้ามนำพระราชบัญญัติสมาคมมาใช้กับเรื่องพรรคการเมือง ทำให้มีการกวาดล้างสมาคมที่ทำกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการเมืองจำนวนมาก จนกระทั่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 ได้มีบทบัญญัติบังคับให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมือง ถ้าลาออกจากสมาชิกพรรคให้ถือว่าพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 นอกจากจะบังคับให้ผู้สมัครต้องสังกัดพรรคแล้ว ยังบังคับให้พรรคการเมืองต้องส่งผู้สมัครเกินกึ่งหนึ่งของจำนวน ส.ส. ทั้งหมดด้วย แสดงว่าผู้ออกกฎหมายไม่ต้องการให้มีพรรคเล็กพรรคน้อย นอกจากนี้ หาก ส.ส. คนใดลาออก หรือพรรคลงมติให้ออกจากการเป็นสมาชิกพรรคก็จะต้องพ้นสภาพการเป็น ส.ส. จนเป็นที่มาของคำเปรียบเทียบกับว่า “พรรคการเมืองคือฟาร์มเลี้ยง ส.ส.” หรืออาจเรียกว่าเป็นเผด็จการพรรคเหนือ ส.ส.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีเจตนารมณ์ให้พรรคการเมืองก่อตั้งง่าย แต่บทบัญญัติบังคับให้ ส.ส. ต้องสังกัดพรรคการเมืองยังคงอยู่ จนมีนักวิชาการบางท่านคือ ศาสตราจารย์ ดร.อมร จันทรมบูรณ์ วิเคราะห์ว่าเป็นความล้มเหลวของการเมืองไทย เพราะทำให้ ส.ส. ไม่เป็นอิสระ ดังนั้น ในการสัมมนาวันนี้ จึงสมควรที่จะมาอภิปรายกันในประเด็นดังกล่าวว่า การบังคับให้ ส.ส. ต้องสังกัดพรรคการเมืองสมควรมีอยู่ต่อไปหรือไม่ รวมถึงประเด็นอื่นๆ เช่น การยุบพรรค ซึ่งมีส่วนทำให้เกิดวิกฤตการเมืองในช่วงหลายปีที่ผ่านมา และเรื่องการทำให้พรรคตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงก็มีความสำคัญเช่นกัน

ต่อจากนั้น ศาสตราจารย์ ดร. ลิขิต วีระเวทิน, ราช

บัณฑิต ได้แสดงปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “การปฏิรูประบบพรรคการเมืองไทย” โดยได้ชี้ให้เห็นว่าพรรคการเมืองไทยอ่อนแอ !! โดยมีความอ่อนแอใน 9 ประการ ดังนี้

1. พรรคการเมืองไม่มีความเกาะเกี่ยวในเชิงอุดมการณ์ที่แน่นอน : พรรคการเมืองไทยมีลักษณะเป็นเพียงพรรคการเมืองตามกฎหมาย (Legalistic party) คือมีการจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น แต่ขาดการเกาะเกี่ยวกันในเชิงอุดมการณ์ที่แน่นอน ผลที่ตามมาคือ เกิดการรวมตัวกันของนักการเมืองเพื่อตั้งพรรคการเมืองเพื่อเอาชนะ

กันในสนามเลือกตั้ง โดยการชักชวนนักการเมืองพวก / กลุ่มเดียวกันร่วมสังกัดพรรคเพื่อให้พรรคการเมืองนั้นๆ มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมาก และด้วยเหตุผลนี้เองที่เป็นที่มาของ “การซื้อ ส.ส.”

2. **พรรคการเมืองไม่มี “อัตลักษณ์”** : พรรคการเมืองส่วนใหญ่ของประเทศไทยขาดสิ่งที่เรียกว่า “อัตลักษณ์” ซึ่งก็คือการที่พรรคการเมืองไม่มีการสร้างบุคลิกลักษณะที่ชัดเจน ที่แตกต่างจากพรรคการเมืองอื่น ทั้งนี้บุคลิกลักษณะของพรรคการเมือง หรือ อัตลักษณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่สะท้อนจุดยืนทางการเมืองของพรรคการเมือง ฉะนั้น การที่พรรคการเมืองไทยไม่มีอัตลักษณ์ย่อมหมายความว่าพรรคการเมืองไม่มีจุดยืนทางการเมือง

3. **พรรคการเมืองไม่สามารถพัฒนาผลประโยชน์ของพรรคการเมืองเป็นผลประโยชน์ของชาติ** : ในระบอบประชาธิปไตยพรรคการเมือง คือ ผู้ที่ทำหน้าที่กำหนดทิศทางการบริหาร (นโยบาย) แต่เห็นว่าพรรคการเมืองของไทยส่วนใหญ่ไม่เข้าใจในเจตนารมณ์ดังกล่าว และส่วนใหญ่เห็นว่าการออกนโยบายหรือการวางแผนพัฒนาประเทศไม่ได้เป็นหน้าที่ของฝ่ายการเมือง แต่เป็นหน้าที่ของฝ่ายประจำ เช่น สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นต้น

4. **พรรคการเมืองไทยขาดการทำหน้าที่เป็น “ตัวแทนทางชนชั้น”** : พรรคการเมืองในปัจจุบันทำหน้าที่สนับสนุนทุกกลุ่ม จนท้ายสุดเรียกได้ว่าพรรคการเมืองมีลักษณะเป็นพรรคการเมืองแบบภูมิภาคนิยม

5. **พรรคการเมืองไทยไม่มีวินัย** : ที่ผ่านมาประสบปัญหาเรื่องการขาดความมีวินัยของพรรคการเมือง ทำให้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยต้องมีการบัญญัติไว้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ต้องสังกัดพรรคการเมืองก่อนอย่างน้อย 90 วันก่อนการเลือกตั้ง ซึ่งในส่วนนี้เห็นว่าไม่ถูกต้อง หากแต่การที่ต้องบัญญัติเช่นนี้ก็เพราะว่าต้องการควบคุมให้นักการเมืองรักษาวินัยของพรรคการเมือง

6. **พรรคการเมืองไทยไม่มีการบริหารงานที่เป็นประชาธิปไตย** : เนื่องจากอำนาจส่วนใหญ่พรรคการเมืองจำกัดอยู่เพียงแค่บุคคลคนเดียว หรือเพียงในกลุ่มผู้นำพรรคเพียงไม่กี่คนเท่านั้น

7. **พรรคการเมืองอยู่ภายใต้การครอบงำของกลุ่มทุน** : เมื่อพรรคการเมืองได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มทุนทำให้พรรคการเมืองมีฐานะเป็น “บริษัททางการเมือง” มากกว่าพรรคการเมืองในความหมายที่แท้จริง

8. **การก่อตั้งหรือยุบเลิกพรรคการเมืองไทยขึ้นอยู่กับตัวบุคคล** : ในอดีตจะเห็นว่าเมื่อหัวหน้าพรรคการเมืองวางมือทางการเมือง พรรคการเมืองนั้นๆ ก็จะหยุดดำเนินกิจกรรมทาง

การเมือง หรือหากยังคงมีสถานะทางกฎหมายอยู่แต่ก็มักจะไม่มียุทธศาสตร์ทางการเมืองหรืออิทธิพลทางการเมืองเลยหลังจากนั้น

9. **พรรคการเมืองไทยไม่มีกระบวนการทำให้พรรคกลายเป็นสถาบันการเมือง (institutionalization) :** กระบวนการกลายเป็นสถาบันการเมืองมีความสำคัญกว่าการก่อตั้งพรรคการเมือง เพราะเพียงแค่การจัดทะเบียนพรรคการเมืองก็สามารถตั้งพรรคการเมืองได้ แต่การทำให้พรรคการเมืองกลายเป็นสถาบันทางการเมืองนั้นพรรคการเมืองต้องมีความสามารถในการสืบทอดอำนาจ มีกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง และมีความสามารถในการปรับตัวกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้

ดังนั้น ศาสตราจารย์ ดร. ลิขิต ชีระเวคิน จึงได้เสนอว่าในการปฏิรูปพรรคการเมืองไทยนั้นไม่สามารถแก้ไขได้โดยการแก้ไข หรือ ยกร่างรัฐธรรมนูญเท่านั้น หากแต่ประชาชนต้องมีส่วนร่วมด้วย นอกจากนี้ในส่วนของการพัฒนาด้านการศึกษาก็เป็นสิ่งที่สำคัญ โดยต้องให้ความสำคัญกับการให้การศึกษาทางการเมือง (Political education) และการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง (Civic education) ด้วย ขณะเดียวกันพรรคการเมืองก็ต้องทำหน้าที่เชื่อมหลักการของประเทศ คือ รัฐธรรมนูญ (Constitution) เข้ากับความเป็นพลเมือง (Citizenship) เพื่อรักษาหลักนิติธรรม (Rule of Law) และสร้างธรรมาภิบาล (Good governance) และตอนท้ายศาสตราจารย์ ดร. ลิขิต ชีระเวคิน กล่าวทิ้งท้ายไว้อย่างน่าคิดว่า “พรรคการเมืองอ่อนแอ ระบบการเมืองก็จะเสียหายทั้งหมด”

เสร็จสิ้นการแสดงผลงานพิเศษเป็นช่วงของการอภิปราย เรื่อง “ปฏิรูปพรรคการเมืองไทย: การสังกัดพรรค การยุบพรรค และการทำให้พรรคต้องตอบสนองความต้องการของประชาชน” โดยมีวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิร่วมการอภิปราย ได้แก่ รองศาสตราจารย์อัษฎางค์ ปาณิกบุตร นายสุริยะใส กตะศิลา รองศาสตราจารย์ สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์ และรองศาสตราจารย์ สมชัย ศรีสุทธิยากร ดำเนินรายการ โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้ :-

รองศาสตราจารย์ สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์ รองศาสตราจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เห็นว่าควรจะมีการยกเลิกเรื่องการยุบ

พรรคการเมือง โดยได้ให้ข้อมูลสนับสนุนประกอบแนวคิด

ดังนี้ มองว่าปัจจุบันข้อกำหนดเรื่องการยุบพรรค

การเมืองบัญญัติขึ้นตามเจตนารมณ์ที่มองว่าพรรค

การเมืองเป็นนิติบุคคล และหากสมาชิกพรรคการเมือง

กระทำการทุจริต ดังนั้นหัวหน้าพรรคและ

กรรมการบริหารพรรคต้องมีส่วนรับผิดชอบ ซึ่งในประเด็น

นี้รองศาสตราจารย์ สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์เห็นว่าเป็น

เหมือนการใช้ “ยาแรง” ซึ่งก็คงเป็นด้วยเหตุผลที่หวังให้

พรรคการเมืองกลัวและจะกระทำในสิ่งที่เป็นการทุจริตลดลง อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงการ

บัญญัติเช่นนี้กลับไม่สามารถบังคับใช้ได้จริง เพราะไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า พรรคการเมืองที่ไม่ถูก

ยุบแท้จริงก็ยังมีผู้สมัครที่ทุจริตการเลือกตั้งเช่น นอกจากนี้มองว่าที่ผ่านมาการยุบพรรคการเมือง

ถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองเพื่อจัดการกับพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้าม ดังนั้น พรรคการเมือง

ส่วนใหญ่จึงหลีกเลี่ยงการถูกเพิกถอนสิทธิทางการเมืองโดยการตั้งบุคคลอื่น ผู้ซึ่งที่ไม่มีบทบาท

อย่างแท้จริงไปเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง

นอกจากนี้ยังได้ให้เหตุผลสนับสนุนประเด็นเรื่องการยกเลิกการยุบพรรคว่าการยุบพรรคการเมืองเป็นการทำลายความผูกพันระหว่างประชาชนและพรรคการเมือง เพราะในปัจจุบัน

ประชาชนเริ่มมีความผูกพันกับพรรคการเมืองมากขึ้น ดังจะเห็นจากการเข้าเป็นสมาชิกพรรค

การเมือง การบริจาคเงินให้พรรคการเมือง การติดตามนโยบาย และเป็น “เชียร์ลีดเดอร์” ให้

พรรคการเมือง ฉะนั้น การบัญญัติให้มีการยุบพรรคการเมืองจะทำลายความผูกพัน ความใกล้ชิด

ระหว่างพรรคการเมืองและประชาชนลงซึ่งถือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตย นอกจากนี้

การยุบพรรคเป็นการทำลายพัฒนาการของพรรคการเมืองโดยรวม เพราะเป็นการเน้นย้ำว่าพรรค

การเมืองเป็นของนายทุนหรือกลุ่มบุคคลเพียงบางคนซึ่งส่งผลให้พรรคการเมืองอ่อนแอ และทำให้

อำนาจนิติบัญญัติอ่อนแอตามไปด้วย อีกทั้งยังเอื้อประโยชน์ให้พรรคการเมืองที่เหลือ ก่อให้เกิด

การแข่งขันที่ไม่สมบูรณ์ในตลาดการเมือง

ส่วนประเด็นเรื่องการบังคับให้ ส.ส. ต้องสังกัดพรรคนั้นได้อธิบายว่าเจตนารมณ์ที่แท้จริงว่า

เพื่อเป็นการสนับสนุนให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งและเป็นองค์กรทางการเมืองที่สามารถ

เสนอทางเลือกให้แก่ประชาชนทั้งในด้านตัวบุคคลและนโยบาย และยังเป็นการป้องกันการ “ขาย

ตัว” ของ ส.ส. ในสภาผู้แทนราษฎร แต่หากจะพิจารณาในสภาพความเป็นจริงแล้วจะพบว่าการ

เลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อก่อให้เกิดความเข้มแข็งของพรรคการเมืองมากกว่าการบังคับให้ ส.ส.

สังกัดพรรคการเมือง เพราะการบังคับให้ ส.ส. สังกัดพรรคการเมืองเป็นการเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองครอบงำ ส.ส. และสิ่งนี้เองเป็นสิ่งที่ขัดกับหลัก “การเป็นตัวแทนปวงชนชาวไทย”

จากสภาพปัญหาดังกล่าวรองศาสตราจารย์สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์ จึงมีข้อเสนอต่อการปฏิรูปพรรคการเมือง ดังนี้

1. พรรคการเมืองควรเกิดจากการรวมตัวโดยธรรมชาติ ตามพัฒนาการของสังคม และการบังคับให้พรรคการเมืองเติบโตเร็วจนเกินไปเป็นการเพิ่มต้นทุนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

2. การออกกฎหมายเพื่อควบคุมพรรคการเมืองควรยึดหลักการตรวจสอบโดยประชาชน เช่น รัฐมนตรีควรมาจากการ ส.ส. เพราะผ่านการเลือกจากประชาชน และหากจำเป็นต้องมาจากคนนอก (ไม่ผ่านระบบการเลือกตั้ง) ควรได้รับการรับรองจากรัฐสภา และไม่ควรให้หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้เลือกคนนอกเข้ามาทำหน้าที่รัฐมนตรีเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

3. ควรสนับสนุนให้มีการเก็บเงินค่าสมาชิกพรรค เพื่อให้การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเป็นไปโดยความสมัครใจ มีความหมาย และความชัดเจน

4. ควรจัดตั้งหน่วยงานสนับสนุนการทำงานของรัฐสภาที่เป็นกลางและมีอาชีพเพื่อให้สามารถตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร พิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ และสนับสนุนกระบวนการร่างกฎหมายต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รองศาสตราจารย์อัษฎางค์

ปาณิกบุตร อดีตคณบดีคณะ

รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย

รามคำแหง กล่าวว่่าก่อนที่จะมี

การพูดเรื่องการปฏิรูปพรรค

การเมืองต้องเข้าใจสภาพความ

เป็นจริงในสังคมไทยด้วย จากนั้น

เริ่มเล่าถึงสภาพการณ์ของสังคม

ในปัจจุบันว่าสังคมไทยเป็นสังคม

ที่มีการแบ่งชนชั้น ชัดเจน คือ มีชนชั้นสูงอยู่ที่ยอดปิรามิดประมาณร้อยละ 5 มีคนที่อยู่ในระดับกลางๆ ร้อยละ 15 และที่ระดับล่างมีคนอยู่ร้อยละ 80 และอาจแบ่งเป็นชั้นย่อยๆ อีก 3 ชั้น โดยในชั้นล่างสุดมีประมาณร้อยละ 20 เป็นคนที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน คนไทยจำนวน

มากติดการพนัน ต้มสุรา และติดอบายมุข นอกจากนั้น สังคมไทยไม่มีการส่งเสริมด้านการศึกษาที่ดีขึ้นด้วย ซึ่งส่งผลให้สังคมไทยไม่สามารถเป็นประชาธิปไตยได้ ดังนั้น การที่จะทำให้ประเทศเป็นประชาธิปไตย ต้องมีวิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตยด้วย เช่น ต้องมีเหตุผล ต้องมีการประนีประนอม ต้องไม่ละเมิดกติกา และส่วนรวมต้องมาก่อน

ในส่วนของพรรคการเมืองนั้น ได้ถ่ายทอดประสบการณ์ว่าการที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งลงนั้นส่วนใหญ่จะพิจารณาเชื่อมโยงกับภูมิหลังของผู้สมัคร เช่น นามสกุล ซึ่งสิ่งนี้เองที่สะท้อนให้เห็นว่าพรรคการเมืองไทยยังไม่มีอุดมการณ์ในทางการเมือง

และนอกจากประเด็นเรื่องการปฏิรูปพรรคการเมืองแล้วรองศาสตราจารย์อัษฎางค์ ปาณิกบุตร ยังได้เสนอความเห็นที่น่าสนใจไว้เกี่ยวกับการจัดทำรัฐธรรมนูญว่าควรจะมีการรวมมาตราต่างๆ ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันเข้าด้วยกัน แต่ไม่จำเป็นต้องยาวมาก โดยจัดทำเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญแทน เนื่องจากหากมีการแก้ไขสาระบัญญัติก็สามารถแก้ไขได้ในระดับกฎหมาย ไม่จำเป็นต้องแก้ถึงระบบรัฐธรรมนูญ และก่อนที่จะมีการร่างรัฐธรรมนูญ ควรให้สถาบันการศึกษาเป็นผู้ศึกษาถึงจุดด้อยและข้อบกพร่องของประเทศไทย และจากนั้นก็นำผลการศึกษาดังกล่าวมาพิจารณาเพื่อการร่างรัฐธรรมนูญต่อไป กรณีของผู้ที่จะทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญนั้นมองว่าควรเป็นบุคคลที่เก่ง มีความสามารถ และจำนวนอาจจะไม่ต้องมาก

ในตอนท้าย รองศาสตราจารย์ อัษฎางค์ ปาณิกบุตร ได้ให้ข้อทิ้งท้ายว่า ประเทศไทยมีดีทุกอย่างยกเว้น “คน” และ “The real politic in Thailand is money”

นายสุริยะใส กตะศิลา เลขาธิการพรรคการเมืองใหม่ กล่าวว่า พรรคการเมืองไทยในปัจจุบันเป็นได้แค่ “องค์กร” ไม่ใช่ “สถาบันทางการเมือง” และพรรคการเมืองที่ถูกยุบส่วนใหญ่เกิดจากการทำผิดพระราชบัญญัติพรรคการเมืองซึ่งเป็นเรื่องเล็กน้อย (ยิบย่อย) ซึ่งนายสุริยะใส กตะศิลาเสนอว่าควรยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมืองและควรเริ่มต้นใหม่

นอกจากนั้นยังได้กล่าวว่าบทบาทของพรรคการเมือง มีเฉพาะในช่วงของการเลือกตั้งเท่านั้น เพราะหลังจากการจบการเลือกตั้งแล้วพรรคการเมืองก็ไม่ได้มีกิจกรรมทางการเมืองใด ๆ

อันเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตย ส่วนประเด็นเรื่องการดำรงอยู่ของพรรคการเมืองนั้น ปัจจุบันพรรคการเมืองไม่ได้ดำรงอยู่ด้วยอุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคการเมือง หากแต่ตัดสินด้วยรายงานด้านการเงิน จำนวนของสมาชิกพรรคการเมือง และประเด็นเรื่องจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองนี้เองได้สะท้อนว่าเป็นเรื่องยากสำหรับพรรคการเมืองขนาดเล็กที่จะสามารถอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งนายทุน

ในส่วนของการยุบพรรค นายสุริยะใส กตะศิลา เสนอความเห็นว่าการมีเงื่อนไขเป็นกรณีพิเศษ มีกระบวนการตรวจสอบที่ชัดเจน และไม่ควรรยุบถึงระดับพรรค แต่อย่างไรก็ตาม หากจะยังคงให้มีการยุบพรรคอยู่นั้น ควรทำให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งและมีความเป็นสถาบันทางการเมือง รวมถึงเป็นตัวแทนของกลุ่มต่างๆ อย่างแท้จริง และประเด็นเรื่องการสังกัดพรรคการเมือง นายสุริยะใส กตะศิลา แสดงความเห็นว่าคุณสมักรไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมือง แต่ต้องมีการแบ่งระบบ คือ ผู้สมัครอิสระควรมาจากสาขาวิชาชีพ แต่ถ้าผู้สมัครที่มีการสังกัดพรรคควรจะลงสมัครเชิงพื้นที่ ประเด็นสุดท้ายที่ฝากไว้เพื่ออย่างน่าสนใจ คือ “หากพลเมืองมีความเข้มแข็ง ก็จะส่งผลให้พรรคการเมืองเข้มแข็งไปด้วย”
